

Mgr. Jan Krása, Ph.D.

Katedra psychologie, Pedagogická fakulta, MU

Vývojová psychologie 3 porod a reflexy

Porod

Nejdramatičtější
krok v lidském
životě

- Potřeba je: klid,
ztlumení světla,
položení dítěte
na matčino
břicho (otec při
matce?)

Porod

Průměrně: 3,3-3,5 kg x
50cm

Problém je průměr
lebky.

Organismus dítěte se
odděluje od organismu
matky.

Po porodu leží dítě na
pevně podložce a
vnímá svoji hmotnost
zcela jinak.

Dítě je vystaveno
intenzivnímu osvětlení,
relativnímu chladu,
hluku ...

Musí samo dýchat,
přijímat potravu,
vyměšovat a udržovat
svoji tělesnou teplotu.

...

Mění se i tělo a
psychika matky.

Matka

Poporodní blues – až 80% rodiček; vyčerpání, rozlada, slabé nervy

Poporodní deprese – až 10 %; těžký smutek, pocity beznaděje, neschopnost rozvinout kladný vztah k dítěti nebo naopak úzkostlivá péče a strach, že „nejsem dobrá matka“, nezáměr o okolí, těžká vyčerpání

Poporodní psychóza - méně než 1 % rodiček, nekontrolovatelná úzkost, extrémní výkyvy nálad, poruchy koncentrace a vnímání času, dezorientace, případně i halucinace, bludy... ; obvykle 2 – 4 týden po porodu, útlum v řádu měsíců

Novorozenec

Rudimenty tělesné: kostrč, slepé střevo, osmé zuby.

Druhy chování (Brazelton, 1967): hluboký spánek, lehký spánek, dřímotá, klidný bdělý stav, aktivní bdělý stav, pláč.

Vrozené reflexy – závan genů?

Naše tělo je vybaveno cca 47 reflexy.

Máme asi 17 primitivních reflexů, se kterými disponuje často již čerstvý novorozenec. Mnohé z nich do několika měsíců zanikají. Dýchací reflex, mrkací, polykací, sací, žvýkací, čéškový (patelární), rohovkový (pupilární) aj. **zůstávají**.

Vrozené **reflexy** jsou biologicky a ekologicky účelné (sací, polykací, zvracecí, kýchací, rohovkový aj.), ale i rudimentární = neúčelné (úchopový r. ad.).

Novorozenecké= vrozené reflexy

- **Hledací reflex**

Slouží nalezení prsní bradavky. Mizí ve 4. měsíci. Dítě leží na zádech, pošimráme ho na jedné straně tváře a ono tím směrem natačí hlavičku a otevírá ústa.

<https://www.youtube.com/watch?v=boCLcNtOOEQ>

- **Sací reflex**

- **Úchopový reflex**

dítě je schopno se od 2 hodin po porodu chytit člověka a udržet svoji váhu.

Mizí do ř.-6. měsíce.

<https://www.youtube.com/watch?v=WdSGWcoNCvY>

Vrozené reflexy

Moroův reflex (úlekový objímací)

po silném zvukovém podnětu nebo při ztrátě rovnováhy, dítě rozhodí končetiny a vzápětí je pokrčí do fetální polohy.

Mizí 3.-4. měsíc. Sloužil dítěti při pádu z matky.

<https://www.youtube.com/watch?v=PTz-iVl2mf4>

Asymetrický tonický šijový reflex (šermířská pozice)

položíme dítě na záda a hlavu natočíme jedním směrem (př. nalevo → pravá ruka a noha se skrčí, levá strana je uvolněná).

Trvá od 1. do 4. měsíce. Je prekurzorem senzomotorické regulace ruky okem.

<https://www.youtube.com/watch?v=dPyBzID->

854

Vrozené reflexy

Symetrický tonický šijový reflex

Předkloní-li dítě hlavu, ruce se mu ohnou a nohy narovnají. Zakloní-li hlavu, ruce se narovnají a nohy ohnou.

Trvá od 6. do cca 12. měsíce. Umožňuje lezení po čtyřech a asi i vztyčení.

Chodící reflex

dítě bude pokrčovat střídavě nohy, ale když ho pustíme tak spadne.

Mizí po 6 týdnech. Znovu se objevuje od 8. měsíce.

https://www.youtube.com/watch?v=JMC_Retz7ck

Uchopový reflex

při pošimrání na noze, roztáhne prsty

https://www.youtube.com/watch?v=AgmEnrVvW_o

Vrozené reflexy

Galantův reflex

Dítě leží na břichu. Pošimráme-li stranu kolem páteře, natočí tam svůj bok.
Mizí kolem 3. a 5. měsíce.

Plavací reflex

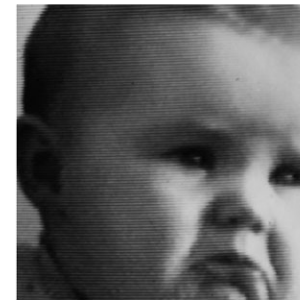
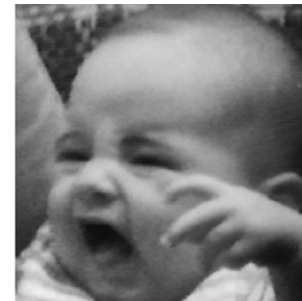
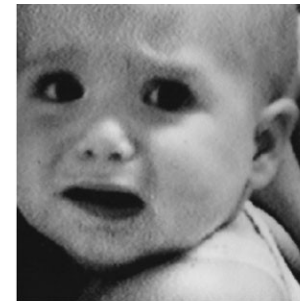
<https://www.youtube.com/watch?v=fbSCSHzXkrl>

Babinského reflex

https://www.youtube.com/watch?v=ol_ONpTx2Ns

Kojenecké období (0-1)

- ▣ Dítě se rodí také s řadou **prosociálních reflexů a dovedností**: upřednostňuje lidské tváře, vyhledává pohled z očí do očí, rozpozná hlasy, usmívá se, imituje.
- ▣ rozpoznává tvář (vrozený obraz?) své matky – přestane cumlat dudlík, když na něj promluví a dívá se déle do její tváře než na jiné ženy.
- ▣ má všechny mimické výrazy pro základní (vrozené) emoce

© 2007 Thomson Higher Education

Emoce

Emoce jsou hlavním prostředkem primární komunikace.

Pláč

- z hladu
- ze zlosti
- z bolesti
- z frustrace

Pokud na pláč reagujeme, děti získávají důvěru a v důsledku pláčou méně, než ty, které neutěšujeme

Úsměv

- krátce po porodu, 2. týden - po krmení, 1. měsíc - je více sociální, 2. měsíc – rozeznává lidi a směje se pravidelněji

Vývoj emotivity

Měsíční kojeneček se zřídka usmívá na neznámou tvář, avšak s každým týdnem se usmívá stále častěji. Vrcholu nabývá úsměv kolem 4. měsíce (téměř automaticky) a pak postupně ustupuje. Děti vychovávané doma se usmívaly v 18 měs. skoro stejně jako ve 4 měs.

Děti z kibuců (kolektivní osady) se usmívaly o polovinu méně.

Děti z ústavů se usmívaly méně než v jednom měsíci! (Hunt, 2000. s. 351)

Vývoj vnímání

V prvních týdnech rozlišují děti tmavé a světlé obrazce.

V průběhu 1. měs. začínají sledovat očima pomalu se pohybující se předmět.

V 2. měs. začínají vnímat hloubku a koordinovat pohyby obou očí.

Ve 3 měs. dovedou očima přejíždět z jednoho předmětu na druhý a dokážou rozlišit členy rodiny

Ve 4 měs. dokážou zaostřovat na různé vzdálenosti, začínají rozpoznávat význam toho, co vidí (déle se dívají na normální nákres tváře než na nákres, kde jsou jednotlivé prvky přeházeny).

Motorika

- Vývoj motoriky probíhá odshora dolů (hlava, ruce, tělo, nohy)
- Vývoj probíhá od hrubých pohybů k jemným (klíčkový úchop od cca 9. měsíce).
- Vývoj probíhá od paralelního pohybu obou končetin k oddělenému pohybu jedné končetiny.

Gesellovy vývojové zákonitosti

Princip vývojového směru (gradientu)

- **Kefalokaudální** (od hlavy k patě)
- **Proximodistální** (od centra těla k periferii)
- **Ulnoradiální** (od malíčkové strany dlaně k palcové)

P. střídavého „proplétání“ antagonistických neuromotorických funkcí (flexorů a extenzorů)

P. funkční asymetrie (tendence k postupné specializaci L a P strany těla (prvním projevem je tonický šíjový reflex – „poloha střelce“))

Gesellovy vývojové zákonitosti

- P. individuálně řízené maturace** (všechny zákonitosti neplatí pro všechny stejně)
- P. autoregulace** (dítě se ke svému optimu dostává na základě zrání prostřednictvím „výkyvů“)

Motorika

- od 3. měsíce, při položení na břicho začíná „pást koníčky“
- od 6.-7. měsíce sedí (s oporou), předá si hračku z ruky do ruky
- od 9. leze a sedí bez opory
- od 11.-12. měsíce se postaví a chodí – samo si přiblíží žádoucí objekt

Rodičovské chování = epimeletický pud

Rodiče omezují svůj repertoár chování, přehánějí některé výrazy obličeje, výrazněji intonují... to pomáhá nastolit soc. kontakt a pomáhá při rozvoji dítěte.

Brazelton: **synchronizovaný cyklus interakce matky a dítěte** (trvá několik sekund):

Zahájení interakce (vzbuzení zájmu) - vyladění vzájemné pozice - pozdravení (mimika, vokalizace, úsměv...) – „dialog“ (zapojení všech smyslových modalit, vrchol radostné excitace) – oslabení - odvrácení pozornosti.

Uzgiris-Hunt's Scales were inspired by the work of Piaget (see entry: Piagetian Stages) and thus are grounded in the theory that development is an "epigenetic process of evolving new, more complex, hierarchical levels of organization in intellect and motivation" (Uzgiris & Hunt, p. 47). The Scales include:

- Scale I: The Development of Visual Pursuit and the Permanence of Objects,
- Scale II: The Development of Means for Obtaining Desired Environmental Events, Scale
- IIIa: The Development of Vocal Imitation, Scale
- IIIb: The Development of Gestural Imitation, Scale
- IV: The Development of Operational Causality, Scale
- V: The Construction of Object Relations in Space, and Scale
- VI: The Development of Schemes for Relating to Objects.